

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 30.7.2007
KOM(2007) 454 wersja ostateczna

SPRAWOZDANIE KOMISJI

**dla władzy budżetowej w sprawie gwarancji pokrytych z budżetu ogólnego
stan na dzień 31 grudnia 2006 r.**

{SEC(2007)1050}

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie oraz rodzaje operacji	4
2.	Nowe podstawy prawne	4
3.	Zdarzenia odnotowane po sporządzeniu sprawozdania na dzień 30 czerwca 2006 r. .	5
4.	Dane dotyczące rodzajów ryzyka pokrywanego z budżetu	5
4.1.	Definicja ryzyka	5
4.2.	Ryzyko związane z państwami członkowskimi	7
4.3.	Ryzyko związane z krajami trzecimi	9
4.4.	Ryzyko globalne uwzględnione w budżecie	10
4.5.	Rozwój ryzyka	10
5.	Przypadki niewywiązania się ze zobowiązań, uruchomienie gwarancji budżetowych oraz zaległości	11
5.1.	Płatności z zasobów gotówkowych	11
5.2.	Płatności z budżetu	11
5.3.	Uruchomienie Funduszu Gwarancyjnego	11
6.	Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych	11
6.1.	Informacje na temat odzyskanych zaległych płatności	11
6.2.	Stan aktywów na koniec roku	12
6.3.	Kwota docelowa	12
7.	Ocena potencjalnego ryzyka – sytuacja ekonomiczna i finansowa krajów trzecich korzystających z najważniejszych operacji pożyczkowych UE	12
7.1.	Wprowadzenie	12
7.2.	Egipt	12
7.3.	Turcja	13
7.4.	Brazylia	13
7.5.	Maroko	13
7.6.	Tunezja	14
7.7.	Republika Południowej Afryki	14
7.8.	Liban	14
7.9.	Jordania	14
7.10.	Serbia i Czarnogóra	15

7.11. Ukraina..... 15

1. WPROWADZENIE¹ ORAZ RODZAJE OPERACJI

Ryzyko uwzględnione w budżecie Unii Europejskiej („budżecie”) wynika z różnych operacji pożyczkowych i gwarancyjnych, które można podzielić na dwie kategorie: pożyczki udzielane przez Wspólnoty Europejskie na cele makroekonomiczne, tzn. pożyczki na pomoc makrofinansową (ang. MFA) dla krajów trzecich, jak również pożyczki na cele mikroekonomiczne (pożyczki Euratom oraz pożyczki zewnętrzne Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI)²). Od 1994 r. operacje te są pokrywane z Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych („Funduszu”)³, który ustanowiono między innymi po to, aby ograniczyć wpływ budżetowy wynikający z realizacji gwarancji udzielanych z budżetu na operacje pożyczkowe w krajach trzecich. Jeżeli zasoby Funduszu okażą się niewystarczające, wówczas operacje są realizowane z budżetu.

Rozporządzenie Rady ustanawiające Fundusz („rozporządzenie w sprawie Funduszu”⁴), które przyjęto w 1994 r., zostało po raz pierwszy zmienione w 1999 r. W wyniku drugiej zmiany rozporządzenia Rady, która została przyjęta przez Radę w 2004 r., pokrycie z Funduszu zostaje zakończone w momencie, gdy kraje trzecie staną się państwami członkowskimi. Pożyczki lub gwarancje na rzecz państw członkowskich są pokrywane bezpośrednio z budżetu.

2. NOWE PODSTAWY PRAWNE

Zgodnie z nowymi ramami finansowymi 1 stycznia 2007 r. weszło w życie porozumienie międzyinstytucjonalne z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie dyscypliny budżetowej oraz należytego zarządzania finansami⁵ zawarte pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą a Komisją. Na mocy tego porozumienia finansowanie Funduszu będzie realizowane poprzez linię budżetową w ramach pozycji 4 (UE jako partner na arenie międzynarodowej), a nie jak dotychczas poprzez rezerwę celową.

Zgodnie ze wspomnianym porozumieniem międzyinstytucjonalnym, rozporządzenie w sprawie Funduszu musiało zostać zmienione, aby odzwierciedlić fakt zlikwidowania rezerwy celowej. Co za tym idzie 30 stycznia 2007 r.⁶ zostało przyjęte nowe rozporządzenie Rady, które przewiduje także nowy, bardziej skuteczny mechanizm finansowania Funduszu w kontekście wykorzystania środków budżetowych. Zmiany te przyczyniły się również do

---

¹ COM(2007)66 i SEC(2007)241 stanowią poprzednie sprawozdanie w sprawie gwarancji pokrytych z budżetu według stanu na dzień 30 czerwca 2006 r.

² Szczegóły dotyczące mandatów EBI zostały przedstawione w Tabeli A1 w Załączniku.

³ Najnowsze sprawozdanie w sprawie Funduszu znajduje się w dokumencie COM(2006)695 „Kompleksowe sprawozdanie w sprawie funkcjonowania Funduszu Gwarancyjnego” oraz w załączonym dokumencie roboczym (SEC(2006)1460).

⁴ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2728/94 ustanawiające Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych, Dz.U. L 293 z 12.11.1994 r., str.1, zmienione rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 1149/1999, Dz.U. L 139 z 2.6.1999 r., str. 1, rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 2273/2004, Dz.U. L 396 z 31.12.2004 r., str. 28, oraz rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 89/2007, Dz.U. L 22 z 31.1.2007 r., str. 1.

⁵ Dz.U. C 139 z 14.6.2006, str.1.

⁶ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 89/2007, Dz.U. L 22 z 31.1.2007 r., str. 1.

poprawy przejrzystości i programowania transakcji budżetowych⁷. Treść niniejszego sprawozdania została dostosowana odpowiednio do zmian.

Dnia 19 grudnia 2006 r.⁸ Rada podjęła decyzję o udzieleniu EBI odnowionej gwarancji wspólnotowej w zakresie strat z tytułu pożyczek i gwarancji kredytowych na projekty prowadzone poza terenem Wspólnoty. Wspomniana gwarancja jest ograniczona do 65 % łącznej kwoty kredytów oraz gwarancji udzielonych w ramach operacji dotyczących finansowania ze środków EBI, pomniejszonej o kwoty zwrócone plus wszelkie inne powiązane kwoty, przy czym maksymalny pułap na okres 2007–2013 wynosi 27 800 mln EUR. Rada postanowiła również, że Komisja oraz EBI zawrą umowę gwarancyjną określającą szczegółowe zasady i procedury związane z gwarancją wspólnotową, jak również umowę dotyczącą odzyskiwania kwot. Umowa ta dotyczy zobowiązania EBI do odzyskania kwot wypłaconych przez Wspólnotę w związku z roszczeniami wysuwanymi z tytułu gwarancji.

W 2006 r. nie podjęto żadnych nowych decyzji w odniesieniu do pożyczek MFA lub Euratom.

3. ZDARZENIA ODNOTOWANE PO SPORZĄDZENIU SPRAWOZDANIA NA DZIEŃ 30 CZERWCA 2006 R.

W drugiej połowie 2006 r. nie uruchamiano żadnych środków z tytułu pożyczek MFA⁹.

W drugiej połowie 2006 r. nie uruchomiono również żadnych środków w ramach pożyczek Euratom. W ramach projektu finansowania poprawy systemu bezpieczeństwa reaktora nr 2 w elektrowni jądrowej w Chmielnickim oraz reaktora nr 4 w elektrowni jądrowej w Równem (K2R4) w marcu 2007 r. uruchomiono pierwszą transzę w wysokości 39 mln EUR. Projekt ten jest finansowany na mocy umowy kredytowej z 2004 r. (umowa kredytowa na kwotę stanowiącą równowartość w EUR kwoty 83 mln USD).

4. DANE DOTYCZĄCE RODZAJÓW RYZYKA POKRYWANEGO Z BUDŻETU

4.1. Definicja ryzyka

Ryzyko ponoszone przez budżet wynika z niespłaconego kapitału i odsetek związanych z operacjami objętymi gwarancją.

---

⁷ Informacje na temat poprzedniego mechanizmu tworzenia rezerw znajdują się w sprawozdaniu, o którym mowa powyżej, przypis nr 1.

⁸ Decyzja Rady 2006/1016/WE z dnia 19 grudnia 2006 r., Dz.U. L 414 z 30.12.2006, str. 95.

⁹ Pomoc makrofinansowa (ang. MFA) może również przyjąć formę dotacji udzielanych krajom trzecim. Więcej informacji na temat MFA znajduje się w rocznym sprawozdaniu Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady z realizacji pomocy makrofinansowej dla krajów trzecich w 2006 r.

Na mocy decyzji Rady z 2006 r., w grudniu 2006 r. wypłacono Gruzji dwie pierwsze transze (po 11 mln EUR każda) w ramach dotacji.

Ostatnia wypłata dotacji dla Tadżykistanu (7 mln EUR) w ramach programów MFA z lat 1997 i 2000 miała miejsce w październiku 2006 r.

Albania również otrzymała dotację w wysokości 13 mln EUR stanowiącą ostatnią płatność związaną z decyzją Rady z 2004 r.

Operacje, w przypadku których wystąpi brak spłaty, będą pokrywane z Funduszu, jeżeli odnoszą się do krajów trzecich (67 % łącznej kwoty pozostającej do spłaty i objętej gwarancją) oraz bezpośrednio z budżetu w przypadku operacji dotyczących państw członkowskich (pożyczki na rzecz projektów w państwach członkowskich stanowią pozostałe 33 % łącznej kwoty pozostającej do spłaty). Duży odsetek gwarantowanych pożyczek na rzecz państw członkowskich związany jest z ostatnimi rundami rozszerzenia UE. Zgodnie z art. 1 ust. 3 rozporządzenia w sprawie Funduszu w chwili, gdy dany kraj staje się państwem członkowskim, ryzyko z tytułu pożyczek zostaje przeniesione z Funduszu na budżet.

Na potrzeby niniejszego sprawozdania wykorzystuje się dwie metody oceny ryzyka ponoszonego przez budżet:

- Metoda służąca do wyliczenia łącznej kwoty kapitału pozostającego do spłaty z tytułu określonych operacji, według stanu na dany dzień. Ta metoda określa poziom ryzyka pokrywanego przez budżet na dany dzień.
- Podejście budżetowe definiowane jako „roczny poziom ryzyka ponoszony przez budżet” w oparciu o wyliczenie maksymalnej kwoty, jaką Wspólnota musiałaby wypłacić w danym roku finansowym w przypadku braku spłaty wszystkich gwarantowanych pożyczek¹⁰.

Tabela 1: Łączne pokryte kwoty pozostające do spłaty według stanu na dzień 31.12.2006 r. w mln EUR

	Niespłacony kapitał	Naliczone odsetki	Ogółem	%
<u>Państwa członkowskie*</u>				
MFA	365	2	367	2 %
Euratom	436	6	442	3 %
EBI	4 482	42	4 524	28 %
<u>Ogółem państwa członkowskie*</u>	5 283	50	5 333	33 %
<u>Kraje trzecie</u>				
MFA	604	6	610	4 %
Euratom	-	-	-	
EBI	10 311	103	10 415	64 %

¹⁰ Dla potrzeb tych wyliczeń zakłada się, że brak spłaty nie jest przyspieszany, tzn. uwzględnia się tylko należne płatności (patrz również: część 1 Załącznika).

<u>Ogółem kraje trzecie</u>	10 915	110	11 025	67 %
Ogółem	16 198	159	16 358	100 %
* Wraz z Bułgarią i Rumunią, które przystąpiły do UE dnia 1 stycznia 2007 r.				

W tabelach A1, A2, A3 i A4 dokumentu roboczego służb Komisji¹¹ załączonego do niniejszego sprawozdania („Załącznik”) podano dalsze informacje na temat kwot pozostałych do spłaty, zwłaszcza w odniesieniu do pułapów, kwot wypłaconych lub gwarancji.

4.2. Ryzyko związane z państwami członkowskimi

Ryzyko istniejące w przypadku państw członkowskich związane jest z pożyczkami, które zostały im udzielone przed ich przystąpieniem do UE.

W 2007 r. ryzyko związane z pożyczkami udzielonymi państwom członkowskim, w tym Bułgarii i Rumunii, które przystąpiły do Unii 1 stycznia 2007 r., wyniesie 812 mln EUR. Ryzyko to zostało uwzględnione w budżecie. Jak wynika z tabeli 2, te dwa państwa znajdują się na pierwszych miejscach, jeżeli chodzi o wysokość kwot pozostających do spłaty.

Tabela 2: Ranking państw członkowskich według maksymalnego ryzyka ponoszonego przez budżet w 2007 r. (w mln EUR)

Pozycja w rankingu	Kraj	2007	%
1	Rumunia*	263,4	32,4 %
2	Bułgaria*	155,7	19,2 %
3	Republika Czeska	102,2	12,6 %
4	Polska	98,4	12,1 %
5	Słowacja	72,8	9,0 %
6	Słowenia	39,2	4,8 %
7	Węgry	35,6	4,4 %
8	Cypr	15,7	1,9 %
9	Litwa	14,8	1,8 %
10	Łotwa	8,5	1,0 %

¹¹ SEC(2007).

11	Estonia	4,7	0,6 %
12	Malta	1,0	0,1 %
	Ogółem	812,1	100 %

* państwa członkowskie od dnia 1 stycznia 2007 r.

4.3. Ryzyko związane z krajami trzecimi

W 2007 r. maksymalne ryzyko ponoszone przez Fundusz w odniesieniu do krajów trzecich wyniesie 1 203 mln EUR. Poniżej przedstawiono pierwszą dziesiątkę krajów uszeregowanych według kwoty pozostającej do spłaty. Pożyczki udzielone tym krajom stanowią 78 % ryzyka ponoszonego przez Fundusz w 2007 r. Analizę sytuacji ekonomicznej tych krajów wraz z komentarzem przedstawiono w sekcji 7 poniżej.

<i>Tabela 3: Ranking 10 najważniejszych krajów trzecich według maksymalnego ryzyka ponoszonego przez budżet w 2007 r. (w mln EUR)</i>			
Pozycja w rankingu	Kraj	2007	% łącznego maksymalnego ryzyka
1	Egipt	152,9	12,7 %
2	Turcja	151,0	12,6 %
3	Brazylia	130,3	10,8 %
4	Maroko	117,4	9,8 %
5	Tunezja	112,2	9,3 %
6	Południowa Afryka	93,6	7,8 %
7	Liban	56,4	4,7 %
8	Jordania	44,8	3,7 %
9	Serbia i Czarnogóra ¹²	43,5	3,6 %
10	Ukraina	36,8	3,1 %
Ogółem 10 krajów		939,0	78,0 %

Fundusz pokrywa gwarantowane pożyczki dla 38 krajów i 2 podmiotów regionalnych. Terminy spłaty pożyczek przypadają do 2035 r. Szczegółowe informacje na temat tych krajów zamieszczono w tabeli A2 w Załączniku.

¹² Obecnie Republika Serbii oraz Republika Czarnogóry.

4.4. Ryzyko globalne uwzględnione w budżecie

Ogółem w 2007 r. w budżecie uwzględniono kwotę 2 015 mln EUR na łączne ryzyko, które obejmuje kwoty przypadające do zapłaty w ciągu tego roku, przy czym 40 % tej sumy stanowią kwoty należne od państw członkowskich (patrz: Tabela A2 w Załączniku).

4.5. Rozwój ryzyka

W miarę spłaty zaciągniętych pożyczek ryzyko w odniesieniu do państw członkowskich powinno się zmniejszać. W kontekście tym należy również uwzględnić fakt niepodpisywania z państwami członkowskimi nowych umów dotyczących gwarantowanych pożyczek Euratom, MFA czy EBI (patrz: wykres A1 w sekcji 1.3 Załącznika).

Pożyczki MFA na rzecz krajów trzecich podlegają indywidualnym decyzjom Rady. W chwili obecnej Komisja nie przedstawiła żadnych nowych wniosków co do udzielenia pożyczek. Jednakże w 2007 r. Komisja może wystąpić z wnioskiem o udzielenie 50 mln EUR pożyczki MFA oraz 30 mln EUR dotacji na rzecz Libanu.

Pułap obowiązujący dla pożyczek Euratom na rzecz państw członkowskich lub na rzecz niektórych krajów trzecich (Federacja Rosyjska, Republika Armenii, Ukraina) to 4 mld EUR. Około 85 % tej kwoty zostało już wykorzystane, suma, jaka pozostała to około 600 mln EUR.

W ramach mandatów kredytowych EBI na okres 2000–2007 do wypłaty pozostaje kwota 9 830 mln EUR. Należy ponadto zauważyć, że pod koniec 2006 r. EBI nie podpisał żadnej umowy pożyczki w ramach decyzji Rady dotyczącej specjalnych działań pożyczkowych na rzecz określonych projektów prowadzonych w Rosji, Białorusi, Mołdawii oraz na Ukrainie¹³. Pułap pomocy przyznanej w ramach tej decyzji wynosi 500 mln EUR, przy 100-procentowej gwarancji. Decyzja wygasa 31 lipca 2007 r.

Najważniejszym elementem, który wpłynie na poziom ryzyka dla budżetu w przyszłości, jest niedawna gwarancja Wspólnoty przyznana EBI¹⁴ na okres od 1 lutego 2007 r. do 31 grudnia 2013 r. (z możliwością przedłużenia na kolejne 6 miesięcy). Wspomniana gwarancja wspólnotowa jest ograniczona do 65 % łącznej kwoty kredytów oraz gwarancji udzielonych w ramach operacji dotyczących finansowania ze środków EBI, pomniejszonej o kwoty zwrócone plus wszelkie inne powiązane kwoty, przy maksymalnym pułapie na poziomie 27 800 mln EUR. Ów maksymalny pułap został podzielony na dwie części – podstawowy pułap w wysokości 25 800 mln EUR oraz dodatkowy mandat w wysokości 2 000 mln EUR. Wykorzystanie dodatkowej kwoty będzie zależęć od wyniku przeglądu śródkresowego, który przewidziano na 2010 r. W odniesieniu do wsparcia dla poszczególnych regionów pułap podstawowy został podzielony w następujący sposób:

- Kraje objęte pomocą przedakcesyjną – 8 700 mln EUR;
- Kraje objęte pomocą w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa – 12 400 mln EUR;
- Kraje Azji i Ameryki Południowej – 3 800 mln EUR;

¹³ Decyzja Rady 2005/48/WE z dnia 22 grudnia 2004 r., Dz.U. L 21 z 25.1.2005, str. 11.

¹⁴ Patrz również: sekcja 2 niniejszego sprawozdania.

- Republika Południowej Afryki – 900 mln EUR.

Na wykresie A2 w sekcji 1.3 Załącznika przedstawiono kilka scenariuszy wypłat w ramach istniejących mandatów, jak również nowego mandatu i ich wpływ na proces tworzenia rezerw w ramach Funduszu.

5. PRZYPADKI NIETYTUŁOWANIA SIĘ ZE ZOBOWIĄZAŃ, URUCHOMIENIE GWARANCJI BUDŻETOWYCH ORAZ ZALEGŁOŚCI

5.1. Płatności ze środków gotówkowych

Komisja dokonuje wypłat ze środków gotówkowych celem uniknięcia opóźnień oraz związanych z tym kosztów obsługi operacji pożyczkowych, jeśli dłużnik spóźnia się ze spłatą zobowiązań wobec Komisji¹⁵.

5.2. Płatności z budżetu

Ze względu na brak zaległości płatniczych w drugiej połowie 2006 r. nie wnioskowano o płatność na mocy art. 01 04 01 budżetu „Gwarancje Wspólnoty Europejskiej związane z operacjami pożyczkowymi”.

5.3. Uruchomienie Funduszu Gwarancyjnego

W przypadku opóźnionej spłaty należności przez beneficjentów (kraje trzecie) w ramach pożyczek udzielonych lub gwarantowanych przez Wspólnotę, Fundusz Gwarancyjny zostaje uruchomiony w ciągu trzech miesięcy od terminu płatności¹⁶.

W drugiej połowie 2006 r. nie korzystano z Funduszu Gwarancyjnego.

Na dzień 31 grudnia 2006 r. łączne zaległości, tj. odsetki karne w przypadku Republiki Argentyny, wynosiły 1 718 493,12 USD, z czego 1 448 433,44 USD (równowartość 1 099 797,60 EUR) wciąż pozostaje do odzyskania przez Fundusz. Ponieważ nie uruchomiono Funduszu dla pozostałej różnicy, saldo to jest należne EBI. Komisja oraz EBI wielokrotnie przypominały władzom Argentyny o potrzebie uregulowania całości tych zaległości zanim EBI będzie mógł wznowić operacje pożyczkowe w tym kraju. Rozmowy w tej kwestii będą kontynuowane podczas kolejnego spotkania w ramach dialogu makroekonomicznego pomiędzy UE a Argentyną.

6. FUNDUSZ GWARANCYJNY DLA DZIAŁAŃ ZEWNĘTRZNYCH¹⁷

6.1. Informacje na temat odzyskanych zaległych płatności

W drugiej połowie 2006 r. nie odzyskano żadnych zaległych płatności.

---

¹⁵ Por. art. 12 rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 1150/2000 z dnia 22 maja 2000 r., z późn. zmianami, wdrażający decyzję 94/728/WE, Euratom w sprawie systemu zasobów własnych Wspólnot.

¹⁶ Więcej informacji w sekcji 1.4.3. Załącznika.

¹⁷ Sprawozdanie roczne Komisji w sprawie Funduszu Gwarancyjnego i zarządzania nim w roku 2006 - COM(2007)362 oraz SEC(2007)869.

6.2. Stan aktywów na koniec roku

Według stanu na 31 grudnia 2006 r. aktywa netto Funduszu wynosiły 1 378 954 442,51 EUR.

Według stanu na 31 grudnia 2006 r. pozostające do spłaty kwoty z tytułu operacji pożyczkowych i gwarancyjnych wraz z narosłymi odsetkami wynosiły dla Bułgarii i Rumunii 2 899 334 719,06 EUR. Ponieważ 1 stycznia 2007 r. kraje te stały się członkami Unii Europejskiej, dnia 14 lutego 2007 r. do budżetu spłacono kwotę w wysokości 260 940 124,72 EUR.

6.3. Kwota docelowa

Fundusz musi osiągnąć odpowiedni poziom (kwotę docelową) określony jako 9 % sumy pozostających do spłaty zobowiązań kapitałowych z tytułu poszczególnych operacji plus naliczone odsetki. Stosunek zasobów Funduszu (1 118 014 317,79 EUR) do pozostających do spłaty zobowiązań kapitałowych (11 025 065 532,58 EUR) w rozumieniu rozporządzenia w sprawie Funduszu wynosił 10,1 %. Ponieważ stosunek ten jest wyższy niż kwota docelowa, zgodnie z art. 3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie Funduszu konieczna będzie spłata z Funduszu do budżetu.

Zgodnie z nowymi zasadami tworzenia rezerw w 2007 r. owa nadwyżka w wysokości 125 750 000,00 EUR zostanie ujęta we wstępnym projekcie budżetu na 2008 r.

7. OCENA POTENCJALNEGO RYZYKA – SYTUACJA EKONOMICZNA I FINANSOWA KRAJÓW TRZECICH KORZYSTAJĄCYCH Z NAJWAŻNIEJSZYCH OPERACJI POŻYCZKOWYCH UE

7.1. Wprowadzenie

W poprzednich częściach sprawozdania przedstawiono informacje na temat ilościowego aspektu ryzyka ponoszonego przez budżet. Ocenie należy jednak również poddać jakościowy aspekt ryzyka, który zależy od rodzaju operacji i sytuacji pożyczkobiorcy (patrz: sekcja 4.3). Tabele dotyczące oceny ryzyka dla poszczególnych krajów zostały opublikowane oddzielnie w dokumencie roboczym służb Komisji. Poniżej zamieszczono podsumowanie tej analizy dla dziesięciu krajów o najwyższym rocznym ryzyku dla budżetu w 2007 r. W sekcji 2 Załącznika przedstawiono analizę ośmiu kolejnych krajów.

7.2. Egipt

W wyniku polityki inwestycyjnej (zwłaszcza w zakresie bezpośrednich inwestycji zagranicznych) oraz wysokiego eksportu towarów i usług tempo wzrostu gospodarczego **Egiptu** zwiększyło się z 4,6 % w 2005 r. do 6,8 % w 2006 r. Choć poziom inflacji zmniejszono do wartości jednocyfrowej, w Egipcie nadal występują tendencje inflacyjne. Stopa bezrobocia utrzymuje się na wysokim poziomie i wynosi ponad 10 % siły roboczej. Pomimo poprawy sytuacji gospodarczej i sprzedaży (na wpół) państwowych przedsiębiorstw, ogólny deficyt publiczny prawie wcale się nie zmniejszył (7,9 % w 2006 r. w porównaniu z 9,6 % w 2005 r.). Odnotowano za to postęp reform w sektorze finansowym. System bankowy jest w dalszym ciągu zdominowany przez państwo, pomimo niedawnej prywatyzacji jednego z większych banków. Reformy sektora finansowego powinny potrwać jeszcze dwa-trzy lata. Dobra polityka fiskalna w połączeniu z odpowiednią polityką pieniężną powinny wywrzeć pozytywny wpływ na proces tworzenia nowych miejsc pracy.

7.3. Turcja

W przypadku **Turcji** roczny wzrost PKB w 2006 r. wyniósł 6,1 % w porównaniu z 7,4 % w 2005 r. Popyt krajowy rósł szybciej niż łączna produkcja, co spowodowało zwiększenie deficytu na rachunku obrotów bieżących, który w 2006 r. wyniósł 7,9 % PKB wobec 6,3 % w 2005 r. W drugiej połowie roku doszło do spowolnienia tempa wzrostu konsumpcji prywatnej w wyniku zacieśnienia polityki pieniężnej po okresie wahań w maju i czerwcu 2006 r. Zakłada się, że to obniżenie wzrostu będzie utrzymywało się w 2007 r., a dzięki stabilizacji deficytu na rachunku obrotów bieżących bardziej prawdopodobny będzie scenariusz miękkiego ładowania. Chociaż deficyt na rachunku obrotów bieżących jest odpowiednio finansowany, Turcja pozostaje narażona na odwrócenie trendów w wyniku czynników wewnętrznych lub zewnętrznych. Relatywnie wysoki poziom długu zewnętrznego (prawie 50 % PKB) sprawia, że Turcja jest narażona na znaczącą deprecjację waluty. W porównaniu z sytuacją przed kryzysem z 2001 r. gospodarka turecka w chwili obecnej jest bardziej odporna na wstrząsy ze względu na takie czynniki, jak elastyczny mechanizm kursu walutowego oraz wiarygodny i niezależny bank centralny. Oficjalne rezerwy banku centralnego w 2006 r. wynosiły 45 mld EUR, czyli równowartość ponad pięciomiesięcznych obrotów z tytułu importu.

7.4. Brazylia

Po okresie spowolnienia w 2005 r. tempo wzrostu gospodarczego **Brazylii** zwiększyło się i w 2006 r. wyniosło około 2,9 % dzięki wysokiemu poziomowi wydatków konsumpcyjnych i poprawie inwestycji prywatnych. Stopa inflacji w dalszym ciągu zmniejszała się w 2006 r., spadając do najniższego poziomu od czasu przyjęcia programu zwalczania inflacji w 1998 r. Chociaż tempo wzrostu eksportu uległo znacznemu spowolnieniu w 2006 r. w wyniku wcześniejszej aprecjacji waluty, to jednak lepsze warunki handlu umożliwiły Brazylii osiągnięcie w 2006 r. nadwyżki na rachunku obrotów bieżących (szacowanej na 0,6 % PKB). W wyniku pełnej przedterminowej spłaty zadłużenia wobec MFW pod koniec 2005 r. oraz wobec Klubu Paryskiego w pierwszej połowie 2006 r. w znaczącym stopniu zmniejszyła się wrażliwość Brazylii na oddziaływanie czynników zewnętrznych. Brazylia wykupiła również wszystkie obligacje Brady'ego. Stosunek zadłużenia zagranicznego do PKB zmniejszył się z 36,4 % w 2004 r. do 18,9 % na koniec 2006 r. Procentują wysiłki podjęte na rzecz ograniczenia zagranicznego długu publicznego – czołowe agencje ratingowe podniosły ocenę kredytową Brazylii jako państwa. Pomimo poczynionych niedawno postępów w zakresie zarządzania długiem publicznym Brazylia jest nadal bardzo podatna na wpływ czynników zewnętrznych. Dług publiczny wciąż wynosi ponad 50 % i jest poważnie narażony na wahania stóp procentowych przy względnie krótkim średnim terminie zapadalności.

7.5. Maroko

W 2006 r. gospodarka **Maroka** odnotowała wzrost realnego PKB na poziomie 8,1 %. Wzrost ten jest związany przede wszystkim z nadzwyczajnymi zbiorami w rolnictwie, a – bardziej ogólnie – z dynamiką różnych sektorów gospodarki. Inflacja pozostaje na niskim poziomie 3,3 % w skali roku. Deficyt publiczny spadł do 2,1 % PKB (w porównaniu z 5,3 % za 2005 r.). Dług publiczny wyniósł 57 % PKB. Stopa bezrobocia pozostaje na niezmiennym poziomie 9,7 %. Główne problemy, którym muszą stawić czoła władze marokańskie, to w dalszym ciągu ubóstwo (15 % populacji żyje za mniej niż 2 USD na dzień) oraz wysoki stopień analfabetyzmu wśród dorosłych (47,7 %).

7.6. Tunezja

W 2006 r. wzrost PKB **Tunezji** wyniósł 5,8 % wobec 4 % w roku poprzednim (w 2007 r. oczekiwany jest wzrost PKB o 6 %). Inflacja wzrosła z 2 % do 4,7 % w skali roku w ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy 2006 r., głównie ze względu na podwyżkę cen ropy na rynkach światowych. Aby ograniczyć ten trend bank centralny był w 2006 r. zmuszony podnieść referencyjną stopę procentową (pierwsza korekta od trzech lat). Deficyt na rachunku obrotów bieżących wyniósł 2,6 % PKB, a dług krajowy 54,8 % PKB. Stopa bezrobocia pozostaje na wysokim poziomie – średnio 13,4 % siły roboczej pozostaje bez pracy.

7.7. Republika Południowej Afryki

Realne roczne tempo wzrostu PKB **Republiki Południowej Afryki** w 2006 r. wyniosło 5,0 % wobec 5,1 % w 2005 r. Zakłada się, że tempo wzrostu w 2007 r. będzie wynosiło niecałe 5 %. W 2006 r. bank centralny podniósł stopę refinansowania z 7,0 % do 9,0 %, aby utrzymać inflację w przedziale 3 % do 6 %. Deficyt na rachunku obrotów bieżących zwiększył się i osiągnął poziom 5,6 % PKB w 2006 r. w porównaniu z 3,8 % w 2005 r. Zakłada się, że w 2007 r. deficyt wyniesie około 5,0 %. Wpływy z tytułu bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz inne wpływy kapitałowe (inwestycje portfelowe) znacznie przekraczają deficyt na rachunku obrotów bieżących, co prowadzi do zwiększenia poziomu netto rezerw w złocie i walutach obcych, które stanowią równowartość 3-4 miesięcznych łącznych obrotów z tytułu importu. W 2006 r. dług zewnętrzny wobec wierzycieli publicznych spadł do 2,0 % PKB – najniższego poziomu wśród krajów afrykańskich leżących na południe od Sahary (średnio 16 %) – i zakłada się, że spadnie do 1,9 % w 2007 r. W ciągu ostatnich dwóch lat deficyt budżetowy utrzymywał się na poziomie 0,4 % PKB, a w 2007 r. oczekiwana jest niewielka nadwyżka budżetowa (0,3 %). Republika Południowej Afryki jest gospodarką rozwijającą się o średnim poziomie dochodów. Prawie dwie trzecie gospodarki RPA stanowią usługi, a eksport w większości związany jest z przemysłem wydobywczym. Ryzyko związane jest przede wszystkim z wahaniem wpływów kapitałowych (inwestycji portfelowych), gwałtownym spadkiem cen towarów eksportowych oraz z czynnikami wewnętrznymi wynikającymi z wysokiego poziomu bezrobocia, nierówności społecznej, wysokiej zachorowalności na HIV/AIDS oraz wysokiej przestępczości.

7.8. Liban

Konflikt wojskowy stanowił bardzo poważny wstrząs dla gospodarki **Libanu**. W 2006 r. PKB spadł o 5 % w ujęciu realnym, podczas gdy deficyt publiczny wzrósł prawie dwukrotnie w porównaniu z deficytem w 2005 r. i wyniósł 14 %. Dług rządowy osiągnął rekordowy poziom 190 % PKB. Brak jest aktualnych danych statystycznych na temat poziomu bezrobocia. Inflacja jest umiarkowana i wynosi 5 % w skali roku. Liban jest jednym z najbardziej zadłużonych krajów świata. Możliwość spłaty zadłużenia jest poważnie zagrożona ze względu na pilne potrzeby związane z odbudową kraju po wojnie z 2006 r. oraz brak stabilności politycznej spowodowany brakiem zgody co do zakresu niezbędnych reform.

7.9. Jordania

Wysoki wzrost gospodarki **Jordanii** utrzymywał się w 2006 r. i realny wzrost PKB jest szacowany na 6 % (w 2005 r. wyniósł 7,2 %). Wysoki poziom przelewów oraz wysoka aktywność w sektorze usług sprzyjały konsumpcji prywatnej. Stopa bezrobocia spadła z 14,8 % w 2005 r. do 13,9 % w 2006. W wyniku obniżki dotacji do cen ropy naftowej stopa inflacji w 2006 r. zaczęła wzrastać i osiągnęła poziom 6,3 % (w 2005 r. inflacja wyniosła

3,8 %). W 2005 r. i 2006 r. władze podjęły intensywne działania w zakresie korekty fiskalnej w ramach strategii skoncentrowanej na wyeliminowaniu dotacji do paliw i ograniczeniu wydatków. Działania te umożliwiły obniżenie deficytu budżetowego (z wyłączeniem dotacji) do 7,5 % PKB z 10 % w 2005 r. W 2006 r. deficyt na rachunku obrotów bieżących (łącznie z dotacjami) uległ niewielkiemu zmniejszeniu z 17,8 % w 2005 r. do 16 % PKB (oraz w porównaniu do nadwyżki w wysokości 11,6 % w 2003 r.). Wzrost eksportu towarów utrzymywał się na stabilnym poziomie. Deficyt handlowy spadł z 47 % PKB w 2005 r. do 37,1 % w 2006 r. Jednakże deficyt na rachunku obrotów bieżących był w dalszym ciągu finansowany z nadzwyczaj wysokich wpływów kapitałowych, w tym z bezpośrednich inwestycji zagranicznych, przelewów oraz inwestycji portfelowych.

7.10. Serbia i Czarnogóra

W 2005 r. realny roczny wzrost PKB **Serbii** wyniósł 6,3 % i utrzymywał się na tym poziomie w pierwszym kwartale 2006 r. Deficyt na rachunku obrotów bieżących w 2005 r. osiągnął poziom 9,8 % i uległ dalszemu pogłębieniu w 2006 r. Napływ brutto bezpośrednich inwestycji zagranicznych stanowił 6,1 % PKB w 2005 r., a dług zewnętrzny Serbii według stanu na koniec lipca 2006 r. stanowił 66 % PKB. Dług publiczny zmniejszył się po anulowaniu 600 mln EUR długu wobec Klubu Paryskiego w związku z pomyślnie zakończonym w lutym 2006 r. programem MFW.

Realny roczny wzrost PKB w **Czarnogórze** w 2005 r. wyniósł 4,1 %. W pierwszym półroczu 2006 r. tempo wzrostu uległo przyspieszeniu do 6,5 %. W 2005 r. deficyt na rachunku obrotów bieżących wyniósł 12,2 % i uległ dalszemu pogłębieniu w 2006 r. Napływ brutto bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyniósł 22,8 % PKB w 2005 r., a dług zewnętrzny tego kraju na koniec 2005 r. wynosił 42,6 % PKB.

W następstwie proklamacji niepodległości przez Czarnogórę i w związku z faktem, że Serbia została sukcesorem istniejącej dotychczas konfederacji, w lipcu 2006 r. Republika Serbii oraz Republika Czarnogóry zawarły wewnętrzne porozumienie dotyczące podziału praw i zobowiązań finansowych.

7.11. Ukraina

Realny wzrost PKB na **Ukrainie** wyniósł około 7 % (2,6 % w 2005 r.). Wynik na rachunku obrotów bieżących był ujemny i wyniósł około 1,5 % PKB w porównaniu z nadwyżką w wysokości 3 % odnotowaną w poprzednim roku. Sytuacja ta związana była z wysokim importem, wyższymi cenami importowanej energii, jak również z wahaniami na rynkach stali (główny produkt eksportowy Ukrainy stanowiący 40 % całości eksportu). Zewnętrzny dług publiczny Ukrainy spadł do około 12 % PKB (w porównaniu do 15,3 % PKB w 2005 r.), natomiast z powodu łatwiejszego dostępu sektora prywatnego do zagranicznych rynków kapitałowych łączne zadłużenie zewnętrzne wyniosło około 50 % PKB. W grudniu 2006 r. inflacja wzrosła do 11,6 % w stosunku do grudnia roku poprzedniego. Wzrost ten był częściowo spowodowany podwyżką cen importowanej energii. Główne ryzyko jest w dalszym ciągu związane z niestabilną sytuacją polityczną, a co za tym idzie z brakiem spójności w procesie tworzenia polityki. W sierpniu agencja Standard & Poor's potwierdziła jednak długoterminowy rating kredytowy Ukrainy jako państwa na poziomie BB-, głównie ze względu na niski poziom zadłużenia.